

SLOVENIJA 2016: MEDNARODNO POROČILO O VERSKI SVOBODI

Povzetek

Ustava zagotavlja svobodo veroizpovedi in pravico posameznikov do izražanja verskega prepričanja tako v javnem kot tudi zasebnem življenju. Določa, da morajo vse verske skupnosti uživati enake pravice, prav tako pa prepoveduje razpihovanje verskega sovraštva ali nestrpnosti. Zakon od verskih skupin sicer ne zahteva, da se za izvajanje verskih dejavnosti registrirajo pri vladi, vendar pa je registracija zanje obvezna za pridobitev statusa pravnih oseb, za ugodnejše davčne obravnave in za socialne prejemke. Predstavniki Svetovne organizacije za vračilo judovskega premoženja so oktobra obiskali državo, da bi z vlado nadaljevali pogovore o preostalem majhnem številu nerešenih zahtevkov za vračilo premoženja judovski skupnosti v državi. Ustavno sodišče je še nadaljevalo z obravnavo vprašanja, ali zakon, ki določa omamljanje živali pred zakolom, krši versko svobodo določenih skupin, toda v zadevi ni odločilo.

V Ljubljani se je nadaljevala gradnja prve džamije v državi, ki naj bi se odprla leta 2018. Neznani posamezniki so objekt večkrat razdejali. Prav tako so neznani posamezniki razdejali stolnico svetega Nikolaja v Ljubljani. Verske skupnosti, nevladne organizacije in vlada so vse dale izjave, v katerih so obsodile vandalizem in pozvale k večji strpnosti in spoštovanju raznolikosti.

Uradniki ameriškega veleposlaništva so se še naprej redno srečevali z vladnimi uradniki, odgovornimi za spoštovanje ustavne zaveze verski svobodi, vključno z Urdom za verske skupnosti Ministrstva za kulturo, da bi razpravljali o medverskem dialogu, napredovanju gradbenih del džamije v Ljubljani, vandalizmu na verskih objektih in statusu zadeve, ki se rešuje pred Ustavnim sodiščem. Uradniki veleposlaništva so prav tako še naprej razpravljali z verskimi voditelji o varstvu pravic verskih skupin. Ameriški veleposlanik se je sestel z muftijem Nedžadom Grabusom, vodjem muslimanske verske skupnosti v državi, si skupaj z njim ogledal potek gradbenih del na lokaciji prve džamije in islamskega središča v državi, nato pa sta veleposlanik in mufti Grabus dala izjavi, v katerih sta izrazila podporo verski strpnosti in obžalovanje zaradi poskusov oskrunitve objekta.

I. poglavje: Verska demografija

Po ocenah vlade ZDA ima Slovenija skupaj 2 milijona prebivalcev (ocena iz julija 2016). Po podatkih zadnjega popisa iz leta 2002 je 58 %

prebivalstva rimokatoličanov, 23 % se jih je opredelilo za „drugo ali neopredeljeno“ versko skupino, 2 % je muslimanov, 2 % pravoslavnih kristjanov in 1 % „drugih kristjanov“. Poleg tega je 3 % prebivalstva razvrščenega med „verujoče, ki ne pripadajo nobeni veroizpovedi“, in 10 % med „nevernike/ateiste“.

Po ocenah šteje judovska skupnost približno 300 posameznikov. Pravoslavni in muslimanski prebivalci so večinoma priseljeni Srbi oziroma Bosanci.

II. poglavje: Spoštovanje verske svobode s strani vlade

Pravni okvir

Ustava zagotavlja svobodo veroizpovedi in pravico posameznikov do izražanja verskih prepričanj tako v javnem kot tudi zasebnem življenju. Določa, da morajo vse verske skupnosti uživati enake pravice, zagotavlja pa tudi ločitev cerkve od države. Ustava določa, da morajo biti enake človekove pravice in temeljne svoboščine zagotovljene vsakomur ne glede na njegovo veroizpoved, prav tako pa prepoveduje ščuvanje k verski diskriminaciji in razvnanje verskega sovraštva in nestrpnosti.

Zakon o verski svobodi določa, da imajo posamezniki pravico do svobodne izbire ali sprejetja vere, svobodo izražanja verskega prepričanja in odklonitve njenega izražanja ter svobodo, da vsakdo, sam ali skupaj z drugimi, zasebno ali javno, izraža svojo vero v bogoslužju, pri pouku, v praksi in verskih obredih ali drugače. Poleg tega določa, da nihče ne sme biti prisiljen, da postane ali ostane član cerkve ali druge verske skupnosti ali da se udeležuje oziroma ne udeležuje bogoslužja, verskih obredov in drugih oblik izražanja vere. Poleg tega zakon določa, da ima posameznik pravico do odklonitve zakonsko določene izpolnitve obveznosti, ki resno nasprotuje verskemu prepričanju osebe, če s tem ne omejuje pravice in svoboščine drugih oseb, v primerih, ki jih določa zakon.

Zakon določa, da se morajo cerkve in druge verske skupnosti registrirati, da bi pridobile status pravnih oseb, vendar pa zakon ne omejuje verskih dejavnosti verskih skupin, in sicer ne glede na to, ali se registrirajo pri vladi ali pa delujejo brez registracije. V skladu z zakonom pravice verskih skupin vključujejo avtonomijo pri izbiri oblike in sestave verskih skupnosti; svobodo pri določanju njihove notranje organizacije kot tudi imena in pristojnosti njihovih uslužbencev; avtonomijo pri določanju pravic in obveznosti njihovih članov; svobodo pri sodelovanju v medverskih organizacijah znotraj

države in v tujini; pravico do zagotavljanja verskih obredov vojski, policiji, v zaporih, bolnišnicah in socialnovarstvenih zavodih in pravico do gradnje stavb v verske namene. Zakon

Mednarodno poročilo o verski svobodi za leto 2016

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za demokracijo, človekove pravice in delo

določa, da morajo verske skupine spoštovati ustavo in zakonske predpise o prepovedi diskriminacije.

Pravice registriranih verskih skupin kot priznanih pravnih oseb vključujejo upravičenost do odbitka davka na dodano vrednost, vladnega sofinanciranja prispevkov za socialno varnost uslužbencev cerkva in drugih verskih skupnosti ter dovoljenje za zahtevo za socialne prejemke za lastne verske uslužbenke.

Za zakonito registracijo pri vladi mora verska skupina pri Ministrstvu za kulturo vložiti zahtevek za registracijo, s katerim izkazuje, da ima najmanj 10 polnoletnih članov, ki so državljani Republike Slovenije ali tujci, ki imajo na njenem ozemlju prijavljeno stalno prebivališče, in da deluje v Republiki Sloveniji najmanj zadnjih deset let; ime cerkve ali druge verske skupnosti, izpisano v latinici, ki se mora razlikovati od imen drugih cerkva in drugih verskih skupnosti; sedež in naslov cerkve ali druge verske skupnosti v državi; odtis žiga z imenom cerkve ali druge verske skupnosti, ki ga bo uporabljala v pravnem prometu; ob vložitvi zahteve pa mora plačati upravno takso v višini 22,60 EUR (23,88 USD). Verska skupnost mora prav tako zagotoviti imena predstavnikov skupnosti v državi, opis temeljnih verskih prepričanj skupnosti in kopijo svojega organizacijskega akta. Če se skupnost želi potegovati za vladno sofinanciranje socialnih prispevkov za svoje verske uslužbenke, mora dokazati, da ima vsaj 1000 pripadnikov registrirane cerkve ali druge verske skupnosti na enega verskega uslužbenca.

Vlada lahko zavrne registracijo verske skupnosti le v primeru, če verska skupnost ne vloži popolnega zahtevka za registracijo ali če Ministrstvo za kulturo ugotovi, da gre za „sovražno skupnost“ - organizacijo, ki je vpletena v kazniva dejanja iz sovražstva, kot jih opredeljuje Kazenski zakonik.

Urad za verske skupnosti Ministrstva za kulturo je po zakonu odgovoren za določanje statusa cerkva in drugih verskih skupnosti. Ministrstvo za kulturo vzpostavlja in vodi postopek za registracijo, izdaja dokumente v zvezi s pravnim statusom registriranih skupnosti, izvaja izplačila dodeljenih sredstev iz vladnega proračuna za verske dejavnosti, organizira pogovore in srečanja s predstavniki za zagotavljanje verske svobode, verskim skupnostim pa zagotavlja informacije o pravnih predpisih in uredbah, povezanih z njihovimi dejavnostmi.

V skladu z zakonom lahko državljani vložijo prošnjo za vračilo premoženja, ki je bilo nacionalizirano med letoma

1945 in 1963. Denarno nadomestilo se lahko zagotovi nekdanjim lastnikom, ki jim družbene lastnine ni mogoče vrniti. Tako je denarno nadomestilo odobreno, če državne institucije uporabljajo lastnino v uradni državni namen ali za namene opravljanja javne storitve, kot sta izobraževanje ali zdravstveno varstvo.

Mednarodno poročilo o verski svobodi za leto 2016
Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad
za demokracijo, človekove pravice in delo

V skladu z ustavo imajo starši pravico, da v skladu s svojim prepričanjem zagotavljajo svojim otrokom versko in moralno vzgojo. Vlada zahteva, da vse šole v svoje učne načrte vključijo izobraževalne vsebine o svetovnih religijah, pouk pa izvajajo šolski učitelji. Vlada cerkvam in verskim skupinam dovoljuje versko izobraževanje svojih veroizpovedi tako v zasebnih kot tudi v državnih šolah, vrtcih in malih šolah na prostovoljni podlagi zunaj šolskega pouka.

Zakon prav tako predpisuje holokavst kot obvezno izobraževalno vsebino. Tovrstni pouk je usmerjen v zgodovino holokavsta znotraj države in zunaj nje. Knjižica, ki jo je objavilo Ministrstvo za zunanje zadeve, se uporablja kot del učnega načrta za izobraževanje o holokavstu za dvig ozaveščenosti o zgodovini Judov in o antisemitizmu v Evropi pred drugo svetovno vojno in o grozodejstvih, prizadejanih med holokavstom. Knjižica poudarja odgovornost vsakogar, da pomni žrtve holokavsta.

Posamezniki lahko na Uradu varuha človekovih pravic vložijo pritožbe zaradi zlorab verske svobode, ki so jih zagrešili nacionalni organi ali lokalne oblasti. Urad varuha lahko te pritožbe posreduje državnemu tožilstvu, ki nato odloči, ali je treba vložiti obtožnico oziroma uvesti nadaljnjo preiskavo, lahko pa jih posreduje neposredno sodišču, ki tako postanejo uradne.

Zakon zahteva, da so živali pred zakolom omamljene.

V Kazenskem zakoniku opredelitev kaznivih dejanj iz sovraštva vključuje javno izzivanje sovraštva in zmanjševanje pomena holokavsta. Tovrstna kazniva dejanja se kaznujejo z zaporno kaznijo do dveh let, če pa kaznivo dejanje vključuje še prisilo ali ogrožanje varnosti, ki sta opredeljena kot resna grožnja zoper življenje in telo, skrunitev ali materialna škoda, pa z zaporno kaznijo do petih let. Če tovrstna kazniva dejanja zagreši uradna oseba in če je zlorabila svoj položaj, se lahko kaznuje z zaporno kaznijo do petih let. Člani skupine, vpletene v te dejavnosti na organiziran in naklepen način, t. i. sovražne skupine, so lahko prav tako kaznovani z zaporno kaznijo do petih let.

Država je podpisnica Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah.

Vladna praksa

Mednarodno poročilo o verski svobodi za leto 2016

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad
za demokracijo, človekove pravice in delo

Predstavniki Svetovne organizacije za vračilo judovskega premoženja so oktobra obiskali državo, da bi z vlado nadaljevali pogovore o preostalem majhnem številu nerešenih zahtevkov za vračilo premoženja judovski skupnosti v državi. V zvezi s temi zahtevki ob koncu leta ni bil dosežen noben sporazum.

Ustavno sodišče je nadaljevalo s svojim pregledom zakona, ki zahteva, da so živali pred zakolom omamljene, da bi ugotovilo, ali so bile z njim kršene ustavne določbe o verski svobodi v skladu s pritožbo, ki jo je vložila muslimanska verska skupnost. Sodišče ob koncu leta v zvezi s tem še ni izdalo odločbe.

V parlamentarnem govoru ob mednarodnem dnevu spomina na žrtve holokavsta je predsednik Državnega zbora Milan Brglez izjavil, da so potrebna dejanja in ne le besede, da bi preprečili ponovitev grozot holokavsta.

Vlada je članica Mednarodne zveze za spomin na holokavst.

III. poglavje: Spoštovanje verske svobode v družbi

V Ljubljani se je nadaljevala gradnja prve džamije v državi, ki naj bi se odprla leta 2018. Januarja in februarja so neznani posamezniki objekt oskrunili s prašičjimi glavami in krvjo. Vlada, nevladne organizacije in verske skupnosti so v danih izjavah obsodile vandalizem in pozvale k večji strpnosti in spoštovanju raznolikosti.

Neznani posamezniki so marca z grafiti oskrunili stolnico svetega Nikolaja v Ljubljani. Imami v državi so se pridružili drugim in dali izjavo, v kateri so obsodili skrunitev stolnice in izrazili potrebo po poglobitvi medsebojnega zaupanja, sobivanja in spoštovanja.

IV. poglavje: Vladna politika ZDA

Uradniki ameriškega veleposlaništva so nadaljevali z rednimi srečanji z vladnimi uradniki, odgovornimi za spoštovanje ustavne zaveze verski svobodi, vključno z Uradom za verske skupnosti Ministrstva za kulturo, da bi razpravljali o medverskem dialogu, napredovanju gradnje džamije v Ljubljani, vandalizmu na verskih objektih in statusu zadeve, ki se rešuje pred Ustavnim sodiščem.

Uradniki veleposlaništva so se prav tako še naprej redno sestajali s predstavniki vseh večjih verskih skupin, da bi razpravljali o varstvu pravic. Februarja

Mednarodno poročilo o verski svobodi za leto 2016
Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad
za demokracijo, človekove pravice in delo

SLOVENIJA

6

se je ameriški veleposlanik sestal z muftijem Grabusom in obiskal gradbišče nove džamije in kulturnega središča v Ljubljani. Med obiskom sta veleposlanik in mufti Grabus dala izjavi, v katerih sta obsodila primere skrunitve objekta. Veleposlanik je prav tako izjavil, da morajo vse verske skupine imeti pravico do izražanja veroizpovedi na miren način, in izrazil podporo muftijevim prizadevanjem za spodbujanje verske strpnosti.

Mednarodno poročilo o verski svobodi za leto 2016
Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad
za demokracijo, človekove pravice in delo